

2023-11-22

Öppet brev till regeringen: Pausa förändringarna i föräldraförsäkringen

I budgetpropositionen för 2024 föreslås under rubriken *Förslag om en möjlighet att överlåta föräldrapenning* att föräldrar ska kunna överlåta upp till 90 föräldradagar per barn till utomstående. Intentionerna med förslaget är goda. Men riskerna som förändringarna öppnar upp överskuggar det positiva. Vi uppmanar därför regeringen att pausa förslaget och göra ett omtag.

Som förslaget är konstruerat öppnar det upp för fusk, välfärdsbrottslighet och möjligheten att överlåta föräldradagar till barn då det saknas en lägre åldersgräns. Dessutom kan förslaget bli kostnadsdrivande och sätta käppar i hjulen för utvecklingen mot en mer jämställd fördelning av föräldraledigheten som är avgörande för att nå målet om ekonomisk jämställdhet. Förslaget riskerar även innebära problem för bemanning och kompetensförsörjning inom framför allt kvinnodominerade branscher. Och kvinnor som lever under hedersförtryck och kontroll kan tvingas ta emot mäns föräldradagar.

Förändringarna i föräldraförsäkringen öppnar upp för flera kreativa upplägg för att trixa med systemet. Exempel på detta kan vara:

1. Enklaste formen av fusk skulle kunna vara att någon annan närstående ges möjlighet att vara ledig från arbetet med ersättning från föräldraförsäkringen samtidigt som barnets föräldrar arbetar och omsorgen om barnet är löst på annat sätt inom familjen, till exempel hos en semestrande eller pensionerad mormor. Vem som har hand om barnet är svårt att kontrollera, varför möjligheterna för fusk är stora.
2. Tekniskt sett skulle en förälder som inte arbetar kunna överlåta föräldrapenningdagar till en person som föräldern och barnet inte känner och sedan dela på vinsten. Detta är möjligt eftersom det inte krävs att föräldern har sjukpenninggrundade inkomst utan kan som arbetssökande erhålla ersättning på grundnivå, vilket skulle ge en vinst på upp till 25 000 kronor i månaden. Om personen som får föräldrapenning inte tar hand om barnet klassas det som fusk, men det är svårt att kontrollera och förhindra.

3. En förälder som är arbetslös och i beroendeställning på något sätt eller hamnar på kriminellas radar, skulle kunna tvingas att överlåta föräldrapenningdagar till någon annan person som själv tar hela "vinsten" i form av ersättning och ledighet

Bland annat Ekobrottsmyndigheten har larmat om att kriminella gäng tar sig in i sjukvården och driver vårdcentraler och vaccinationscenter. Våra gemensamma välfärdssystem ska vara solida och konstruerade så att de är svåra att fuska med. Som förslaget är konstruerat finns en risk att nya möjligheter till välfärdsbrottsbrottslighet via föräldraförsäkringen skapas.

I samband med omröstning av budgetproposition för 2024 kommer förslaget om att överlåta föräldrapenning att behandlas. *Vi uppmanar regeringen att i stället pausa lagförslaget och skicka ut det på remiss så att riskerna blir ordentligt belysta innan beslut ska fattas.*

De största riskerna för fusk, tveksamt användande och välfärdsbrottslighet kan undvikas om lagförslaget justeras innan riksdagen beslutar om budgetpropositionen, så att enbart föräldrapenningdagar med inkomstrelaterad ersättning kan överlåtas och så att endast personer som har en sjukpenninggrundande inkomst kan använda överlåtna föräldrapenningdagar. Med en sådan justering uppnås fortfarande syftet med förslaget och det blir jämförbart med dagens regelverk kring överlåtelse av vab (tillfällig föräldrapenning för vård av barn).

Föräldraförsäkringen är ett viktigt fundament på svensk arbetsmarknad och våra gemensamma socialförsäkringar ska vara solida och långsiktiga. Därför är det nödvändigt att förslaget analyseras vidare innan några förändringar träder i kraft.

Therese Svanström, ordförande, TCO

Susanna Gideonsson, ordförande, LO

Clara Berglund, generalsekreterare, Sveriges kvinnoorganisationer